

حق ندارم تصمیمی بگیرم که به مردم صدمه وارد شود

مسعود پزشکیان، در همایش ملی بهره‌وری ایران گفت: «آیا شایسته جایگاهی که امروز در آن قرار داریم، هستیم؟ در هر حالتی می‌توان بهتر عمل کرد. معتقدم که بهتر از این می‌توانیم عمل کنیم. باید همیشه به دنبال راهی باشیم که تغییر ایجاد کند. به دنیا آمده‌ایم تا بهترین کار را انجام بدهیم. قدم نخست تغییر این است که نپذیریم جایگاه ما همین جایی است که در آن قرار داریم.» او ادامه داد: «من حق ندارم تصمیمی بگیرم که به مردم صدمه وارد شود. اگر همین نگاه را دنبال کنیم دیگر به دنبال حزب‌گرایی و جناح‌بازی نخواهیم بود.»

آدم آزادی هستم

شیخ حسین انصاریان، با انتشار ویدئویی درباره دیدارش با سیدمحمد خاتمی توضیح داد. او در بخشی از این ویدئو گفت: «اگر منع قانونی داشت، این دیدار از طرف کسی که به ملاقات من آمد اتفاق نمی‌افتاد.» او ادامه داد: «من یک آدم آزادی هستم و ابتدا جزو هیچ دارودسته و حزبی نبودم، در منابر هم اعلام کردم من فقط با حزب ابی عبدالله الحسین هستم در دنیا و آخرت. کسانی آمده‌اند دیدن من بنا به ادب اسلامی، به بازدیدشان رفتم.» انصاریان در بخش دیگری با ذکر موردی از سال ۱۴۰۳ گفت: «خیلی برایم عجیب است دکتر پزشکیان که رای آورده بودند و به ریاست‌جمهوری رسیده بودند، هفتم محرم آمدند حسینیه هدایت برای شرکت در عزاداری امام حسین چقدر به من انتقاد و فحاشی شد، من همه را چشم پوشیدم و بخشیدم، آیا من وظیفه دارم خودم یا شخصی از طرف من برود در مسجد بایستد و محکمه انگیزسیون عقاید را تشکیل دهد که آقا شما خوبی، بدی، آقا گناه داشتی یا صافی بعد راه بدهم؟ در خانه سیدالشهدا باز است و من منبری و روضه‌خوان هستم و من خوشحال هستم همه بیایند.»

نهضت آزادی قانونی است

محمدحسین بنی‌اسدی، دبیرکل نهضت آزادی در ویدئویی گفت: «از نظر ما، نهضت آزادی ایران کاملاً قانونی است. فعالیت‌های این نهضت و پیشینه‌ی بنیان‌گذاران آن به‌روشنی نشان می‌دهد که نهضت همواره در چارچوب قانون عمل کرده است. در سال ۱۳۸۰، هم‌زمان با یادداشت برخی از اعضای نهضت، کمیسیون ماده ۱۰ احزاب که مسئول صدور پروانه برای احزاب است، به وکیل نهضت اعلام کرد که این تشکل «غیرقانونی نیست» و تاکنون هیچ دادگاهی برای بررسی یا اعلام غیرقانونی بودن آن تشکیل نشده است. براساس قانون، موجودیت مارسمیت دارد؛ هر چند وزارت کشور حاضر به پذیرش این واقعیت نیست.» او همچنین گفت: «نامه‌ای منتسب به آیت‌الله خمینی، پس از درگذشت ایشان منتشر شد که در آن، اتهاماتی علیه نهضت آزادی ایران مطرح شده، که اعضای آن در مسئولیت‌های رسمی منصوب نشوند. اما حتی در همان نامه نیز سخنی از غیرقانونی بودن نهضت به میان نیامده است.»

سیاسی‌تر یا تخصصی‌تر؟

ارزیابی تناسبی شدن انتخابات شورای شهر ۱۴۰۵ تهران

موارد نیز در این جلسات بررسی می‌شود. «فارغ از بحث اینکه این تغییر مدل برای آموزش به مردم به چه میزان زمان نیاز دارد و چقدر مردم درک مناسبی نسبت به این تغییرات تا زمان انتخابات در ۱۱ اردیبهشت ۱۴۰۵ خواهند داشتند؛ از جمله موضوعات مورد بحث در این روزها این بود که تناسبی کردن انتخابات که به موجب تقویت احزاب در فضای انتخابات را با رای به لیست‌ها افزایش می‌دهد؛ در انتخابات شورای شهر چه نقشی ایفا خواهد کرد؟ به ویژه با توجه به اینکه تعلق از شورای شهر نهادی تخصصی در حوزه رفع مشکلات محیطی و بهبود کیفیت زندگی در هر حوزه انتخاباتی و نظارت بر عملکرد شهردار و شهرداری‌هاست و این پرسش به میان آمده که در چنین شرایطی آیا خروجی این تغییر در انتخابات و فاعلتر کردن احزاب، موجب سیاسی‌تر شدن شوراهای شهر و فاصله بیشتر گرفتن این نهاد تصمیم‌ساز شهری از تخصص‌گرایی نخواهد بود؟ البته با توجه به اینکه این شیوه در بسیاری از کشورها چه در قالب پارلمان محلی و چه پارلمان ملی انجام گرفته است و تناسبی برگزار شدن انتخابات از جمله روش‌های معمول در کشورهایی است که احزاب در آن فعال هستند؛ اگر بیم چنین اتفاقی وجود دارد و خواهان جلوگیری از این اثرگذاری باشیم باید تمهیداتی در پیش گرفته شود. در این راستا برای آشنایی با نوع تناسبی شدن انتخابات شوراهای شهر و روستا و آسیب‌شناسی آن به سراغ سیدمحمد رضا متقی، مدرس دانشگاه و دکترای حقوق عمومی و سیدجعفر تشکرهاشمی، عضو شورای شهر و روستا رفته‌ایم و نظر آنها را درباره این تغییرات و نحوه آن جویا شدیم که در ادامه می‌آید.

گروه سیاست: اولین تجربه تناسبی شدن انتخابات در ایران نه در مجلس شورای اسلامی، که بارها در ادوار مختلف به آن پرداخته شده و انتظار می‌رفت در اصلاحیه‌های قانون انتخابات مجلس انجام گیرد؛ بلکه در انتخابات شورای شهر ۱۴۰۵ تهران رقم خواهد خورد. این موضوع طی ماه‌های اخیر از سوی اعضای نهادهای مختلف مطرح شد و شنبه همین هفته علی‌زینی‌وند، معاون سیاسی وزیر کشور و رئیس ستاد انتخابات کشور به توضیح روند برگزاری این انتخابات پرداخته و درباره آن چنین گفته است: «قانون شوراهای به تازگی ابلاغ شده و آیین‌نامه اجرایی آن را تدوین کرده‌ایم که در حال سپری کردن مراحل نهایی تصویب در دولت است. این تغییرات قانونی نیز مستلزم برگزاری آموزش‌هایی برای مجریان انتخابات است که در این نشست‌ها مورد بررسی و مرور قرار می‌گیرد. تلاش می‌کنیم تا حدود ۲۰ تیر این دوره از آموزش‌ها و نشست‌ها را در قالب گروه‌های چهارتایی استانی به پایان برسانیم. پس از آن، آموزش فرمانداران و بخشداران را به صورت منطقه‌ای آغاز خواهیم کرد تا پیش‌زمینه‌های لازم برای برگزاری انتخاباتی منظم و قانونی فراهم شود. با توجه به هدف‌گذاری انجام‌شده برای برگزاری انتخابات الکترونیکی و اجرای مدل تناسبی در تهران، نیازمند آموزش‌های مفصل مبتنی بر قانون جدید هستیم که این

نگاهی به اصلاحات انتخاباتی قانون شوراهای اسلامی شهر

شورای هفتم و هزارتوی انتخابات تناسبی

نگاه
کارشناس

سیدمحمد رضا متقی

مدرس دانشگاه و دکترای حقوق عمومی

نتیجه انتخابات بر اساس رای اکثریت باشد و به‌ترتیب بیشترین رأی کرسی‌ها تقسیم شود (و وضعیتی رخ دهد که محتمل باشد یک فهرست انتخاباتی تمام کرسی‌های یک نهاد تقنینی را تصاحب کند) وضعیتی را رقم می‌زند که هر گروهی از رأی‌دهندگان، با کسب حداقلی معقول از آراء انتخابات، صاحب کرسی در پارلمان مربوطه شود. این نظام انتخاباتی که اصولاً مبتنی بر ساختارهای سیاسی دارای احزاب سیاسی و یا حداقل جبهه‌های قدرتمند است، نظام رأی‌گیری را بیش از تمرکز بر افرادی که قصد رأی‌آوری دارند، معطوف به فهرست‌های احزاب، جبهه‌ها و ائتلاف‌ها می‌کند و این تضمین را می‌دهد اگر یک فهرست، حتی اگر بتواند به حداقل نصاب یک کرسی در آن مجلس برسد، می‌تواند نماینده خود را در آن ساختار داشته باشد. برای تقریب به‌ذهن یک انتخابات را در نظر بگیرید. در این انتخابات ابتدا عدد کل آراء شمارش و عدد آراء صحیح استخراج می‌شود. سپس این عدد بر تعداد کرسی‌های مجلس مربوطه تقسیم می‌شود. بر این اساس هر فهرست که به عدد مذکور رسید، یک نماینده در آن مجلس خواهد داشت؛ مثلاً اگر مجموع آراء یکصد هزار رای صحیح باشد و ۱۰ کرسی در آن مجلس وجود داشته باشد و ۳ فهرست انتخاباتی آراء را به خود اختصاص داده باشند، اگر یک فهرست ۵۰ هزار رای، یک فهرست ۳۰ هزار رای و یک فهرست ۲۰ هزار رای آورده باشد، بر خلاف وضعیت انتخابات‌های اکثریتی که فهرست‌دارنده ۵۰ هزار رای کل کرسی‌ها را به‌دست می‌آورد، در این نظام انتخاباتی ۵ کرسی به فهرست یکم، ۳ کرسی به فهرست دوم و ۲ کرسی به فهرست سوم اختصاص پیدا خواهد کرد؛ در این نقطه است که رأی اقلیت به هر صورتی در ترکیب مجلس منتخب اثرگذار خواهد بود.

البته در خصوص جزئیات این نظام انتخاباتی در کشورهای مختلف اختلافاتی وجود دارد و به‌صورت شاخص دو الگوی تناسبی مطلق (مانند ساختار حاکم بر انتخابات هلند، نروژ و ترکیه) و الگوی تناسبی مختلط

(مانند ساختار حاکم بر نظام انتخابات آلمان، ژاپن و ایتالیا) نکات و حتی مناقشات اجرایی گوناگونی را در بردارند که بیان نقاط قوت و ضعف آن‌ها مجال مجزا می‌طلبد. در این مقال مناسب است نگاهی به چپستی انتخابات تناسبی در الگوی جدید ساختار انتخابات شوراهای شهر در ایران انداخت.

▼ انتخابات شوراهای شهر، تناسبی مختلط اما سردرگم!

بر اساس ماده ۲۰ و ۵ مکرر اول آن انتخابات شوراهای ماهیتی مختلط را به خود گرفته است و هم فهرست‌ها و هم کاندیداهای مستقل به رسمیت شناخته شده‌اند. طبق ماده ۲۰ مکرر ۱ لیست‌ها از جانب دبیرکل یا بالاترین مقام مسئول احزاب، ائتلاف‌ها و یا جبهه‌ها به هیئت اجرایی استان ارائه می‌شوند (یا به صورت مکتوب و یا به واسطه ثبت در سامانه انتخابات که توسط هیئت اجرایی طراحی خواهد شد). اعضای حاضر در هر لیست موظف هستند تا هشت روز قبل از زمان آغاز تبلیغات انتخاباتی تأیید خود را برای حضور در این لیست‌های انتخاباتی اعلام کنند (یا به‌واسطه سامانه هیئت اجرایی یا مراجعه حضوری به هیئت اجرایی استان). در صورت عدم تأیید حضور در یک لیست توسط کاندیدا یا اعلام انصراف توسط وی، دبیرکل یا بالاترین مقام نهاد ارائه‌دهنده لیست تا ۴۸ ساعت تا زمان شروع تبلیغات فرصت دارند تا نفر جایگزین خود را به هیئت اجرایی ارائه کنند و فرد مذکور نیز تا پیش از شروع تبلیغات باید حضور خود را تأیید کند وگرنه از لیست خارج شده و فهرست ناقص به عرصه انتخابات وارد خواهد شد.

در این ماده چند نکته مهم دیگر نیز وجود دارد. اولین نکته آن که هر فرد فقط در یک لیست رسمی امکان حضور دارد و هیئت اجرایی و نظارت مسئول جلوگیری از تعدد نام یک فرد در فهرست‌های مختلف است. نکته دوم آنکه اگر حزبی در ائتلافی حضور پیدا کرد دیگر نمی‌تواند فهرست جداگانه معرفی کند. بر این اساس هر ائتلاف موظف است لیست احزاب حامی خود را اعلام کند و اگر حزبی قصد کنش مستقلانه در صدور لیست داشته باشد، بر این اساس باید از ائتلاف خارج شود. نکته سوم اینکه اگر به هر دلیل جمعیت یک فهرست انتخاباتی به کمتر از دوسوم افراد معرفی شده تقلیل پیدا کند و امکان جایگزینی وجود نداشته باشد، فهرست کان لم یکن تلقی و رای افراد درون آن لیست نیز به منزله رأی مستقل شمارش می‌شود.